

ЗЛОПОЛУКИ И ДРУГИ ЗДРАВНИ ПРОБЛЕМИ, СВЪРЗАНИ С РАБОТАТА

ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ДОПЪЛНИТЕЛНИЯ МОДУЛ КЪМ НАБЛЮДЕНИЕТО НА РАБОТНАТА СИЛА ПРЕЗ 2013 ГОДИНА

През 2013 г. Националният статистически институт проведе допълнително изследване към Наблюдението на работната сила за злополуките и другите здравни проблеми, свързани с работата. Целта на изследването е да се осигури международно съпоставима информация за честотата на злополуките, станали по време или във връзка с извършена работа, и здравните проблеми, предизвикани или усложнени поради характера на работата, загубата на работно време поради тези причини, както и за броя на заетите лица, изложени на рискови фактори за тяхното физическо и психично здраве. Данните отразяват преценката на анкетираните лица и не са обвързани с формалното удостоверяване на злополуките и заболяванията от компетентните институции.

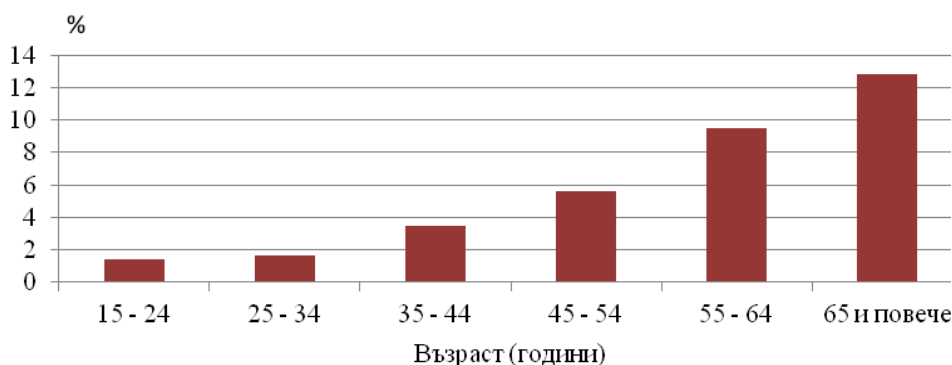
Злополуки, станали по време на работа или по повод на извършвана работа

Според проведеното през 2013 г. изследване 12.1 хил. лица са претърпели злополуки на работното място или по време на изпълнение на трудови задължения през предшестващите 12 месеца, като от тях 8.7 хил. (71.8%) са мъже. Около една трета от злополуките са предизвикани от пътнотранспортно произшествие. Една от всеки три злополуки не е свързана със загуба на цял работен ден, докато при две от всеки пет отсъствието е продължило поне две седмици.

Заболявания и други здравни проблеми, свързани с работата

През дванадесетте месеца, предшестващи изследването, 380.6 хил. души са имали заболяване или здравен проблем, който е причинен или усложнен от настояща или предишна работа. Те представляват 7.0% от всички лица, които са заети или някога са работили, като този дял не се различава съществено по пол - 6.8% за мъжете и 7.1% за жените. Делът на хората със здравни проблеми, дължащи се на работата, се увеличава с нарастване на възрастта, като за лицата на 65 и повече навършени години достига 12.8% (фиг. 1).

Фиг. 1. Относителен дял на лицата със заболявания или здравни проблеми, причинени или усложнени от работата, по възраст

По отношение на образователното равнище делът на страдащите от заболявания, свързани с работата, е най-висок сред лицата с основно или по-ниско образование - 11.9%, докато сред лицата с висше образование този дял е 4.3%.

От предизвиканите или усложнени от работата здравни проблеми най-чести са тези с костите, ставите и мускулите, които общо представляват 44.9% от всички здравни проблеми. От тях на първо място са проблемите, засягащи долните крайници - те са посочени като основен проблем от 84.2 хил., или 22.1% от всички лица със заболявания. Съществен е и дялът на сърдечните заболявания, за които лицата предполагат, че са причинени или усложнени от характера на работата им, като те се явяват основен здравен проблем при мъжете. Сравнително по-редки са кожните проблеми, инфекциозните болести и проблемите със слуха (фиг. 2).

Фиг. 2. Лица със заболявания или здравни проблеми, причинени или усложнени от работата, по вид на заболяването (здравния проблем)

От лицата, имащи здравни проблеми, 79.0% не са отсъствали от работа през предходните 12 месеца поради основния си здравен проблем или са отсъствали за по-малко от един ден, а 12.3% считат, че не биха могли повече да работят поради основния си здравен проблем.

От всички заети лица 107.0 хил. (3.7%) страдат от заболявания или здравни проблеми, причинени от настоящата им основна работа. Делът на хората с такива здравни проблеми е по-

висок сред заетите в индустрията (най-вече в добивната и в преработващата промишленост) и в селското и горското стопанство - по 5.2%, в сравнение с услугите - 2.8%. В групата на квалифицираните работници и сродните на тях занаятчии, машинни оператори и монтажници делът на заетите със здравни проблеми, произтичащи от работата (5.2%), е най-висок в сравнение с останалите групи професии (табл. 1).

1. Заети лица със здравни проблеми, причинени или усложнени от текущата им основна работа, според характеристики на работата

Статус в заетостта Икономически сектори Групи професии	Брой - хил.	Относителен дял от заетите лица - %
Общо	107.0	3.7
По статус в заетостта		
Самостоятелно заети	16.0	4.7
Наети	91.0	3.6
По икономически сектори		
Селско, ловно, горско и рибно стопанство	9.8	5.2
Индустрия	45.8	5.2
Услуги	51.5	2.8
По групи професии		
Ръководители, специалисти, техници и приложни специалисти	27.6	3.2
Помощен административен персонал и персонал, зает с услуги за населението	22.6	2.8
Квалифицирани работници и сродни на тях занаятчии, машинни оператори и монтажници	45.3	5.2
Професии, неизискващи специална квалификация	10.5	3.3

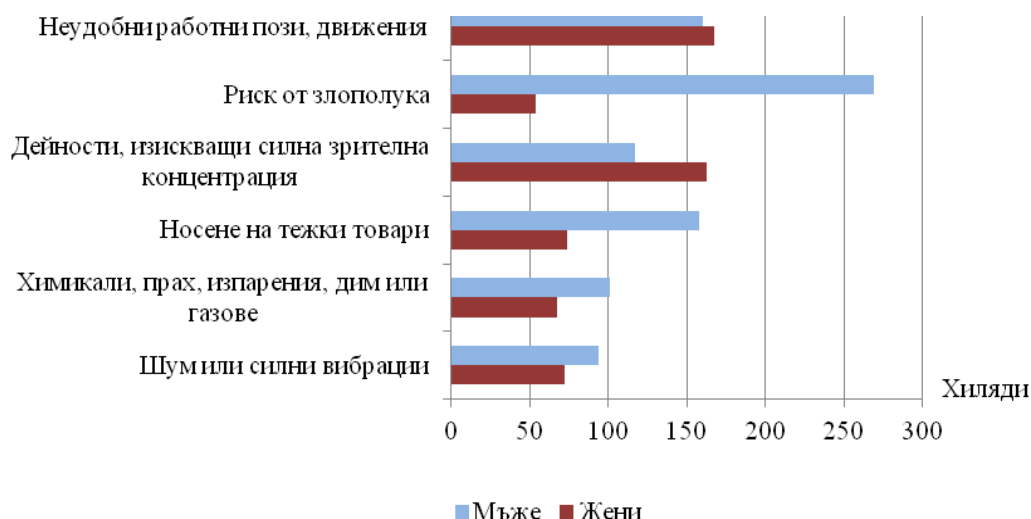
Фактори, рискови за физическото и психичното здраве

От общия брой на заетите лица през 2013 г. 1 497.4 хил., или 51.6%, са изложени на работното си място поне на един фактор, който може да има неблагоприятно влияние върху физическото им здраве. От тях 899.7 хил. са мъже и 597.7 хил. са жени, а делът им от общия брой на заетите мъже и жени е съответно 59.0 и 43.4%.

Най-често срещаните фактори са неудобните работни пози и движения и рискът от злополука, които са посочени от сходен брой лица - съответно 328.1 и 323.1 хил., като първият е с по-голяма важност при жените, а вторият - при мъжете. Втори по важност фактор за жените е изпълняването на дейности, изискващи силна зрителна концентрация (фиг. 3).

Фиг. 3. Заети лица, изложени на рискови фактори за физическото им здраве, по вид на основния фактор и пол

Около 13% от заетите лица (376.7 хил.) са изложени на работното си място на фактори, които могат да повлияят неблагоприятно на тяхното психично здраве. За преобладаващата част от тях (335.8 хил.) основният фактор е напрежението поради недостиг на време или претоварването с работа. Други рискови за психичното здраве фактори като насилие или заплахата от насилие и тормоз и грубо отношение се посочват като основни фактори значително по-рядко - общо от 1.4% от заетите лица.

Методологични бележки

Изследването „Трудови злополуки и други здравни проблеми, свързани с работата” е проведено като допълнителен модул към Наблюдението на работната сила през 2013 г. съгласно Споразумение на Европейската статистическа система, което осигурява съпоставимост на резултатите в рамките на Европейския съюз.

Наблюдението на работната сила е извадково изследване, което се провежда чрез обикновените домакинства в страната и осигурява информация за икономическата активност на населението на 15 и повече навършени години. Методологията и основните понятия, използвани в изследването, могат да се намерят на интернет страницата на НСИ (www.nsi.bg, раздел „Пазар на труда”).

За **злополука, свързана с работата**, се счита всяко внезапно увреждане на здравето, станало вследствие на непредвидена случка или събитие във връзка с изпълнение на служебни (трудови) дейности или по време на работа, независимо от това дали е довела до отсъствие от работа, както и дали е регистрирана или призната за трудова злополука от Националния осигурителен институт.

Не са включени злополуките, станали при отиване и връщане от работа.

За здравен проблем, свързан с работата, се счита всяка болест или оплакване, от което е страдало лицето (през предходните 12 месеца) и за което то счита, че е предизвикано или че се е усложнило изключително или предимно под въздействието на вредните фактори на работната среда или на трудовия процес.

Данните са получени от подизвадки от домакинствата, анкетирани по Наблюдението на работната сила през четирите тримесечия на 2013 година. Претеглените данни от подизвадките са съвместими със средногодишните данни от Наблюдението на работната сила през 2013 г. за общия брой на заетите, безработните и икономически неактивните лица по пол и определени възрастови групи.

Както при всяко извадково наблюдение, данните са обременени с грешки, дължащи се на извадката (стохастични грешки). Изчислените относителни стандартни грешки за основните показатели от изследването са:

- общ брой на лицата, претърпели поне една злополука по време на работа през последните 12 месеца - 15.2%;

- общ брой на лицата с поне едно заболяване или здравен проблем, свързани с работата през последните 12 месеца - 3.1%.

Поради направените закръгляния в някои случаи общите данни могат да се различават незначително от сумата на отделните групи, включващи се в тях.

По-подробни данни от допълнителния модул „Трудови злополуки и други здравни проблеми, свързани с работата” могат да се намерят на интернет страницата на НСИ - www.nsi.bg, раздел „Пазар на труда”, Наблюдение на работната сила, „Трудови злополуки и други здравни проблеми, свързани с работата” - Допълнителен модул към Наблюдението на работната сила през 2013 година.